

Metodické odporúčania pre budovanie mestských knižníc z hľadiska podmienok a služieb

PhDr. Iveta Kilárová, CSc., oddelenie pre rozvoj knižničného systému odboru Služby SNK

Úlohy jednotlivých typov knižníc v knižničnom systéme, ako aj ich zriaďovateľ aktualizuje a konkretizuje **Zákon . 126/2015 Z. z. o knižniciach** a o zmene a doplnení zákona . 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady . 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona . 38/2014 Z.Z. Zákon je v platnosti od 1.7. 2015.

Zákon upravuje zriaďovanie a zakladanie knižníc, práva a povinnosti knižníc a ich zriaďovateľov, knižničný systém, rozsah a vykonávanie odborných knižničných činností, vyhlasovanie, evidenciu, ochranu, sprístupovanie, dovoz a vývoz historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov.

Mestské knižnice sú súčasťou siete verejných knižníc. Uvádzame úryvky zo Zákona . 126/2015 Z. z. o knižniciach so zameraním na úlohy mestských knižníc, ale aj ich zriaďovateľov:

§ 9

Verejná knižnica

(1) Verejná knižnica je

- a) obecná knižnica alebo **mestská knižnica**,
- b) regionálna knižnica.

(2) Obecná knižnica a mestská knižnica

- a) doplná, odborné eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond vrátane knižničných dokumentov miestneho významu,
- b) poskytuje knižnično-informačné služby svojim používateľom,
- c) organizuje a uskutočňuje komunitné, kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity,
- d) môže plniť funkciu školskej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice,
- e) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(3) Obec zabezpečuje knižnično-informačné služby zriadením obecnej alebo mestskej knižnice ako právnickej osoby, prostredníctvom organizačného útvaru právnickej osoby zriadenej obcou, prostredníctvom organizačnej zložky obecného úradu alebo prostredníctvom inej knižnice.

§ 4

Práva a povinnosti zriaďovateľa knižnice alebo zakladateľa knižnice

(2) Zriaďovateľ knižnice alebo zakladateľ knižnice je povinný

- a) vydať zriaďovaciu listinu, zakladateľskú listinu alebo štatút knižnice, v ktorých určí zameranie, špecializáciu a pôsobnosť knižnice; v jej názve musí byť slovo knižnica,
- b) oznámiť ministerstvu zriadenie alebo založenie knižnice
- c) zabezpečiť vhodné priestory a interiérové vybavenie pre knižnicu primerané veľkosti jej knižničného fondu, rozsahu poskytovaných knižničných služieb, zameraniu a špecializácii knižnice,
- d) zabezpečiť moderné technické vybavenie a podmienky na zavádzanie nových technológií a knižničných služieb,
- e) zabezpečiť úspešnosť knižnice finančne a personálne,
- f) podporovať aj vzdelávanie zamestnancov knižnice,
- g) zabezpečiť systematické doplňovanie, odbornú evidenciu, spracovanie, uchovávanie, ochranu, využívanie a prístupovanie knižničného fondu,
- h) podporovať spoluprácu knižníc a utvárať predpoklady na integráciu knižníc do medzinárodných knižničných a informačných systémov a sietí,
- i) ponúknuť vyradené knižničné dokumenty alebo knižničný fond knižnice, ktorá sa zrušila, iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré ako právnické osoby určené podľa osobitného predpisu uchovávajú konzervačný fond,
- j) vykonávať kontrolu úspešnosti knižnice,
- k) umôžniť výkon štatutárneho odborného dohľadu a kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

§ 12

Základné princípy doplňovania knižničného fondu

(1) Knižnica je povinná **systematicky doplňovať**, odborné evidovať, spracovávať, uchovávať, ochraňovať, **využívať a prístupovať svoj knižničný fond**.

(2) Doplňovanie, budovanie knižničného fondu a prístupovanie knižničného fondu v súlade so zameraním a špecializáciou knižnice je knižnica povinná realizovať na princípe nezávislosti a odbornosti. Doplňovanie, budovanie a prístupovanie knižničného fondu nesmie podliehať ideologickej, politickej ani náboženskej cenzúre ani komerčnému vplyvu alebo inému vplyvu.

(3) V obciach, kde žijú občania patriaci k národnostnej menšine alebo etnickej skupine, je verejná knižnica povinná zohľadniť túto skutočnosť pri doplnovaní a budovaní knižničného fondu.

§ 16

Knižnično-informačné služby

(1) Knižnično-informačné služby ako sú zabezpečenie práva na informácie sú službou vo verejnom záujme.

(2) Knižnično-informačné služby sú výkony odborných činností založených na využívaní knižničných fondov a elektronickej zbierky s cieľom uspokojiť informačné potreby, požiadavky a záujmy používateľov. Knižnično-informačné služby sa poskytujú v priestoroch knižníc alebo prostredníctvom internetu.

(3) Knižnica je povinná poskytovať knižnično-informačné služby v súlade so svojím zameraním a špecializáciou a v rámci svojej pôsobnosti zabezpečiť všetkým používateľom rovnaký prístup ku knižnično-informačným službám.

(4) Používateľ je príjemca knižnično-informačných služieb. Aktívny používateľ je registrovaný používateľ, ktorý si počas vykazovacieho obdobia požiada knižničné dokumenty alebo využíva knižnično-informačné služby.

(5) Knižnično-informačné služby sú najmä

a) výpožičky knižničných dokumentov v knižnici, výpožičky knižničných dokumentov mimo priestorov knižnice a prístup ku knižničnemu katalógu,

b) základné elektronické služby najmä prístup k elektronickému katalógu knižnice, webovému sídlu knižnice, prezeranie voľných internetových zdrojov v knižnici a sprístupnenie elektronickej zbierky v knižnici,

c) poskytovanie ústnych bibliografických informácií, ústnych faktografických informácií a ústnych referenčných informácií,

d) poskytovanie písomných bibliografických informácií, faktografických informácií a referenčných informácií, poskytovanie objednaných písomných referenčných služieb, poskytovanie reprografických služieb z knižničného fondu,

e) špeciálne elektronické služby poskytované knižnicou najmä vo forme prístupu k elektronickej zbierke mimo knižnice, zabezpečenie elektronického dodávania dokumentov, elektronických referenčných služieb, elektronických referenčných služieb, poskytovanie inštruktážii používateľom k elektronickým službám a zabezpečenie prístupu na internet,

f) medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba,

g) vydávanie publikácií,

h) organizovanie kultúrnych podujatí, výchovno-vzdelávacích podujatí a kurzov.

Zákony o knižniciach ani iné právne predpisy neurujú kvantitatívne ani kvalitatívne parametre – štandardy, definujúce podmienky, ktoré majú mať verejné knižnice pre to, aby mohli plniť svoje úlohy na optimálnej úrovni a rovnako kritériá optimálnej úrovne výkonov pre jednotlivé typy knižníc. Preto Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v nadväznosti na Zákon č. 183/2000 o knižniciach v znení neskorších predpisov a v súlade so Stratégiou rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008-2013 vydalo **Metodický pokyn Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK 61669/2010-10/7472 z 1. júna 2010 k určeniu štandardov pre verejné knižnice**, t. j. účinnosť nadobudol 1. júna 2010. Dostupný je online na adrese:

<http://www.culture.gov.sk/vdoc/243/metodicke-pokyny-v-oblasti-kniznicneho-systemu-151.html>

Význam merania a hodnotenia výkonov knižníc je sformulovaný aj v *Smernici IFLA. Služby verejných knižníc*: Štandardy a spoľahlivé informácie o výkone knižnice sú nevyhnutným nástrojom hodnotenia a zvyšovania účinnosti, efektivity a kvality služieb. Zber štatistických údajov o fondoch, personáli, službách, výpočtoch, účinnostiach atď. poskytne podklady pre plánovanie, rozdelenie zodpovednosti a poučené rozhodovanie vedúcich pracovníkov.

Metodický pokyn tvorí úvod a 11 článkov.

V úvode sú uvedené knižnice, ktorých sa týka: obecných (zároveň aj mestských) a regionálnych (zároveň aj regionálnych s krajskou pôsobnosťou). Zároveň je uvedené, že knižničná jednotka je každý knižničný dokument zaradený do knižničného fondu bez ohľadu na formu nosiča.

V 1. článku sú objasnené ciele a pôsobnosť štandardov verejných knižníc:

- Optimalizovať podmienky pre kvalitné poskytovanie knižnično-informačných služieb (KIS) a optimálne využívanie verejných zdrojov, poskytovaných zrievateľmi na zabezpečenie slobodného prístupu k informáciám a informačným zdrojom.
- Poskytnúť argumentatívny materiál knižniciam, aby špecifikovali svoje relevantné finančné a materiálne potreby, umožnili sebakontrolu a vzájomnú kontrolu prístupnosti kvalitných KIS, čo z nich robí aj nástroj motivácie.
- Zrievateľom poskytujú relatívne objektívne údaje o nákladoch na zabezpečenie optimálnych finančných a materiálnych podmienok pre požadovaný rozsah a úroveň poskytovania knižničných a informačných služieb knižnicami v ich zrievateľskej pôsobnosti. Plnia funkciu hodnotiaceho kritéria pri poskytovaní finančných prostriedkov z verejných zdrojov, umožňujú kontrolu efektívneho nakladania s verejnými prostriedkami vo väzbe na výkony knižníc.

V 2. lánku je predstavený predmet –tandardov:

Standardy verejných knifníc urujú nasledovné kategórie a v nich parametre (kritériá):

- **podmienky pre poskytovanie knifníc a informačných služieb:**
- **knifnícové fondy (1.3):**
  - prírastky knifnícových fondov nadobudnutých kúpou
  - počet titulov periodík
- **finančné prostriedky na zabezpečenie knifnícových a informačných fondov (1.4)**
- **počet PC s internetom pre verejnosť (1.5)**
- **počet –tudijných miest (1.6)**
- **počet prevádzkových hodín pre verejnosť (1.7)**
- **odporúčané výkony knifníc (1.8):**
  - priemerný počet výpočítok na zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti
  - priemerný počet výpočítok na 1 obyvateľa
  - priemerné percento používateľov z počtu obyvateľov
  - priemerný obrat knifnícového fondu
- **všeobecné princípy zabezpečovania slobodného prístupu k informáciám a informačným zdrojom prostredníctvom verejných knifníc (1.9).**

Parametre –tandardov sú stanovené diferencovane pre knifnice v 11 veľkostných kategóriách obcí a miest podľa počtu obyvateľov v sídle knifnice. Najmenšiu mestskú knifnicu máme v meste s počtom obyvateľov cca 1500.

Ide o členenie podľa počtu obyvateľov, ktoré musíme rešpektovať pri hodnotení každého parametra a každej knifnice (obecnej alebo regionálnej):

1. 1-500
2. 501-1000
3. 1001- 2000
4. 2001- 3000
5. 3001 ó 5000
6. 5001 ó 10 000
7. 10 001 ó 20 000
8. 20 001 ó 40 000
9. 40 001 ó 60 000
10. 60 001 ó 100 000
11. 100 001 a viac

Niektoré mestské a regionálne knifnice patria do rovnakých kategórií, hoci majú rozdielnu úroveň používateľského zázemia, úlohu i služieb, preto sú vybrané parametre pre poskytovanie KIS ako aj

odporú aných výkonov verejných knižníc stanovené osobitne pre regionálne a pre mestské a obecné knižnice.

Hodnoty vä –iny parametrov odporú aných výkonov sú zafinované do dvoch výkonových úrovní: základnej a vy–ej úrovne, ktoré vyjadrujú rozdielnu kvalitu innosti knižnice, ale zároveň môžu reflektovať diferencovanos miestnych podmienok a iných faktorov pôsobiacych na výkon porovnate ných knižníc.

V 3. lánku je vysvetlený význam budovania kvalitných knižni ných fondov (KF).

Aby KF knižníc mohli uspokojovať potreby svojich používatelov je nevyhnutné priebežne a systematicky ich obnovovať novými dokumentmi. Standard odporú a minimálnu úroveň, ktorú je nutné zvýšiť s ohľadom na špecifické miestne podmienky, demografické zázemie, štruktúra a počet vzdelávacích inštitúcií. Pri hodnotení kvality budovania KF sledujeme 2 indikátory: **počet prírastkov knižni ných jednotiek nadobudnutých kúpou za jeden kalendárny rok a počet titulov periodík**. Kvalitné budovanie KF predpokladá práve aktívnu akvizíciu, pri ktorej knihovník nakúpi do knižnice dokumenty relevantné potrebám svojich používatelov.

Periodická tlač má významnú úlohu pri uspokojovaní informačných, vzdelávacích, kultúrno-spoločenských, ale aj sociálnych potrieb používatelov. Najmä dôchodcovia sa pravidelne stretávajú v knižniciach pri čítaní dennej tlače.

V 4. lánku je zdôvodnený význam systematického zabezpečovania do KF aktuálnych knižni ných a informačných zdrojov z hľadiska finančných prostriedkov.

Odporované hodnoty sú navrhnuté z reálneho prepočtu priemernej ceny kníh, zvýšenej na sumu zahŕajúcu aj finančné prostriedky na periodickú tlač. Odporované sumy sú navrhnuté ako minimálne, ich výška má reflektovať skladbu používateľského zázemia, vrátane obsluhovanej servisnej populácie, ako sú študenti stredných a vysokých škôl a pod. Zohľadniť treba v objeme finančných prostriedkov aj demografickú štruktúru, t.j. dvojzajazd alebo viaczajazdovú populáciu, a to podľa percentuálneho zastúpenia inozajazdovej populácie. Pri určovaní sumy na zabezpečenie knižničných fondov sa odporú a medziročné zvýšenie v nadväznosti na výšku inflácie v predchádzajúcom roku. Vyhodnocuje sa parameter: **priemerná suma na 1 knižničnú jednotku v p.**

V 5. lánku sa odporú a pre zabezpečenie neobmedzeného prístupu k informáciám vrátane vzdialených informačných zdrojov **primerane vybaviť knižnice pracovnými stanicami pripojenými na internet**. Hodnotíme parameter: **počet počítačov s pripojením na internet prístupných verejnosti**.

V 6. lánku sa poukazuje na význam zabezpečenia používateľom možnosti prezeného využívania dokumentov prostredníctvom dostupného **po tu –tudiných miest**, čo je súčasne hodnotený indikátor.

V 7. lánku sa vysvetľuje význam **po tu prevádzkových hodín pre verejnú** tak, aby zohľadnili možnosti prístupu používateľom ku KIS. Tento parameter je posledný hodnotený v rámci podmienok knižnice pre zabezpečenie poskytovania kvalitných KIS. Nasledujú –standardy odporovaných výkonov knižníc.

V 8. lánku hodnotíme parametre pre výkony knižníc:

- **priemerný počet výpočítok na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke inžinierske** (na prepočítaný stav),
- **priemerný počet výpočítok na 1 obyvateľa,**
- **percento používateľov z počtu obyvateľov**
- **obrat knižničných fondov**

V 9. lánku sú vysvetlené všeobecné **princípy zabezpečovania slobodného prístupu k informáciám a informačným zdrojom** prostredníctvom verejných knižníc.

Knižnice ho zabezpečujú z vlastných KF a tiež sprístupovaním vonkajších informačných zdrojov. Zároveň musia zabezpečiť ich dostupnosť pre občanov so špeciálnymi potrebami. Odporujú a zabezpečujú sprístupovanie informácií o knižnici a jej službách prostredníctvom vlastných webových stránok, avšak tie majú len väzby regionálne knižnice, mnohé iné sú prezentované len na stránkach svojich zriaďovateľov. Umiestnenie knižnice má zohľadňovať jej dostupnosť behom 15 minút pešo, hromadnou dopravou alebo individuálnym dopravným prostriedkom. Ak dochádzková vzdialenosť presiahne uvedený indikátor, odporujú a zabezpečujú knižnično-informačné služby zariadením pešo alebo mobilnou knižnicou. Skutočnosť je však taká, že sa pešo skôr ťažšie zriaďujú.

Pri zabezpečovaní knižnično-informačných služieb sa odporujú a rešpektujú Manifest UNESCO o verejných knižniciach a smernicu IFLA/UNESCO Služby verejných knižníc.

V 10. lánku je určené, kto realizuje vyhodnocovanie plnenia –standardov:

- na miestnej úrovni zriaďovateľ knižnice
- na regionálnej úrovni príslušná regionálna knižnica
- na krajskej úrovni príslušná regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou
- na celoštátnej úrovni výberovo v prípade realizácie benchmarkingu inštitúcia poverená jeho realizáciou

V 11. lánku je stanovený zoznam úloh inžinierskeho pokynu od 1. júna 2010

Plnenie štandardov mestskými knižnicami priebežne vyhodnocujeme podľa štatistických údajov za roky 2010-2014. Boli publikované v štatistickom prehľade činnosti knižníc v Slovenskej republike za rok 2011 a za rok 2013. Porovnania jednotlivých údajov o podmienkach a výkonoch mestských knižníc s parametrami štandardov ukázali, že mestské knižnice nemajú zabezpečené podmienky pre poskytovanie kvalitných knižničných služieb, čo sa následne prejavuje poklesom ich výkonov najmä v tradičných službách, pretože záujem a návštevnosť ich vzdelávacích, kultúrno-spoločenských a komunitných aktivít narastá. Zistené skutočnosti z vyhodnotenia plnenia štandardov je potrebné využívať ako argumentatívny materiál v komunikácii so zriaďovateľmi. Okrem vyhodnotenia plnenia štandardov ako metódu vyhodnotenia podmienok a výkonov knižníc odporúčame využívať aj benchmarking knižníc. Konkrétne informácie z porovnávania slovenských (aj) mestských knižníc s českými sú dostupné v prezentácii Slovenské verejné knižnice v benchmarkingu v r. 2011-2014 na: <http://www.snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/benchmarking.html>

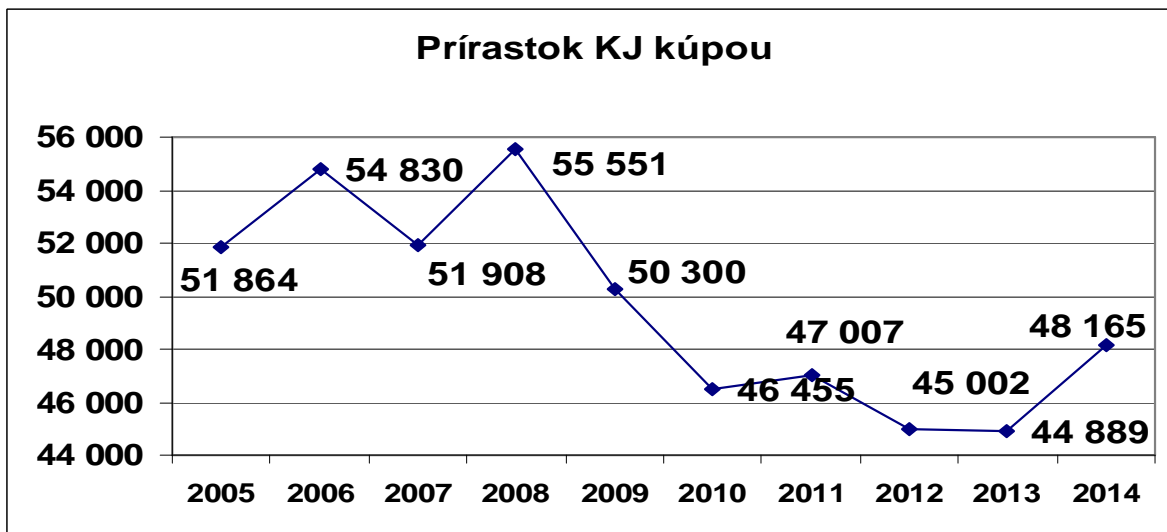
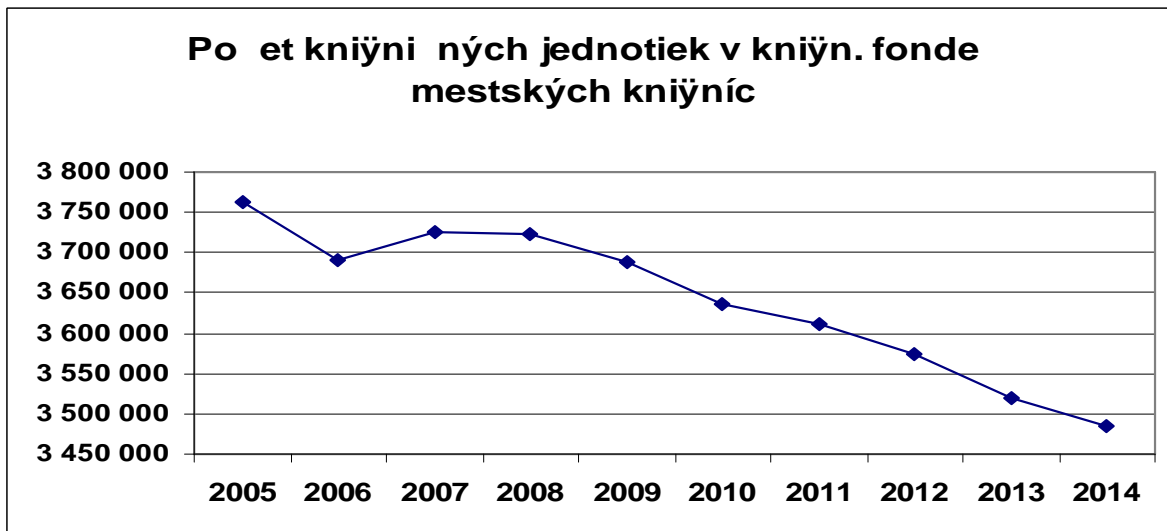
Uvádžame grafy tendencií vývoja niektorých základných ukazovateľov o mestských knižniciach za uplynulých 10 rokov: 2005-2014. Nápadne ukazujú zhoršovanie podmienok mestských knižníc pre poskytovanie kvalitných knižničných služieb. Je potrebné osobitnú pozornosť venovať obnove fondov, ich systematickému dopĺňovaniu. 105 mestských knižníc (1 z nich v r. 2014 prerušila činnosť) ponúka svoje služby cca 1 270 000 obyvateľom svojich miest, avšak objem ich fondov za uplynulých 10 rokov klesol o cca 300 000 knižničných jednotiek, od r. 2008 zaznamenali výrazný pokles objemu prírastkov kúpou, nízky je aj počet dochádzajúcich titulov periodík, zaznamenali pokles o cca 500 titulov od r. 2007. Mestské knižnice zaznamenali pokles výpočítaných za 10 rokov o cca 1 600 000, stratili cca 25 000 registrovaných používateľov. Napriek poklesu počtu zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti za 10 rokov o 32, počet realizovaných podujatí vzrástol o cca 2000, vzrástla aj ich návštevnosť o cca 170 000 účastníkov za 10 rokov. V posledných 5 rokoch majú relatívne stabilný počet PC s internetom pre verejnú o 530, čo je v priemere 5 PC na 1 mestskú knižnicu. Náklady na nákup knižničného fondu predstavujú len 1/3 odporúčanej čiastky IFLA na počet potenciálnych používateľov -obyvateľov miest, v ktorých sídlia. Celkový počet zamestnancov v mestských knižniciach je 350, podľa odporúčaní IFLA by mal byť 508. Pri takých podmienkach nie je možné zabezpečiť kvalitné knižničné služby.

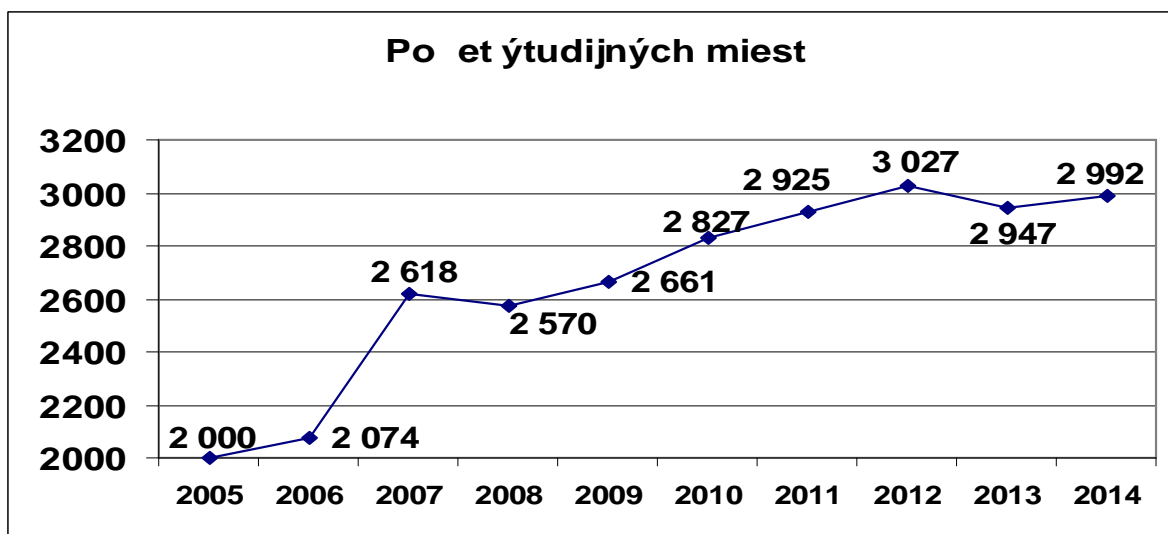
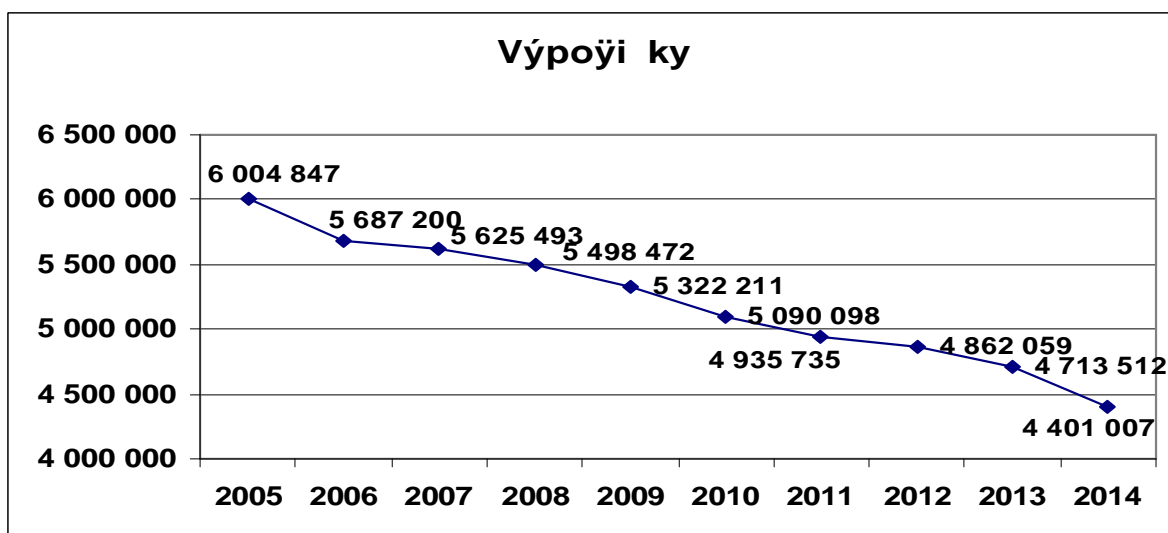
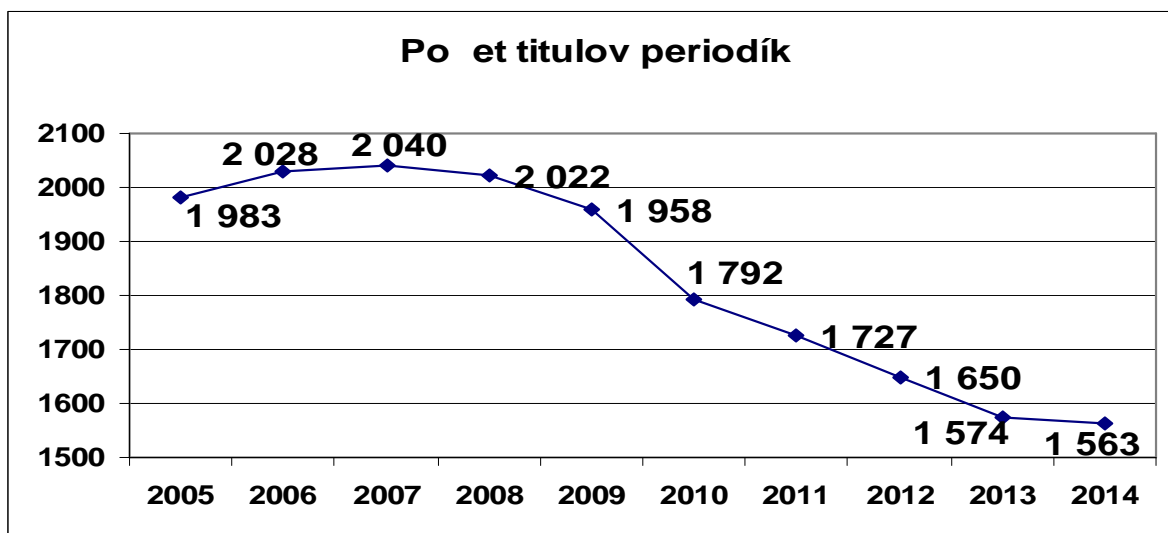
Okrem grafov o tendenciách vývoja mestských knižníc v niektorých základných indikátoroch uvádzame aj vyhodnotenie porovnania odporúčanych štandardov so skutočným stavom v mestských knižniciach SR. Napriek tomu, že štandardy boli určené na 2 úrovniach, aby knižnice mohli splniť aspoň základnú a štandard pre obrát knižničného fondu bol značne podhodnotený, ani

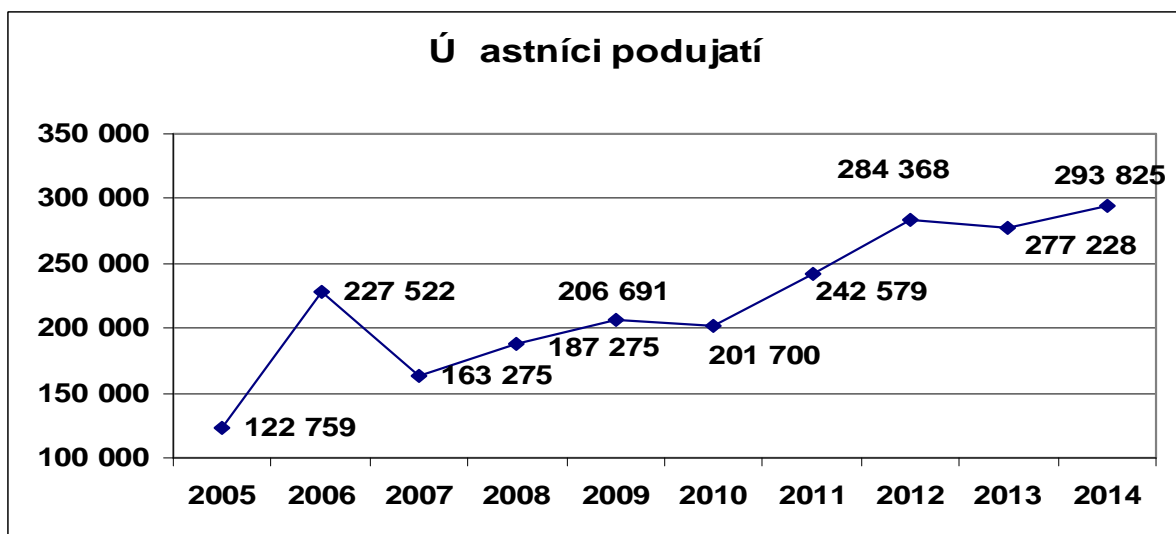
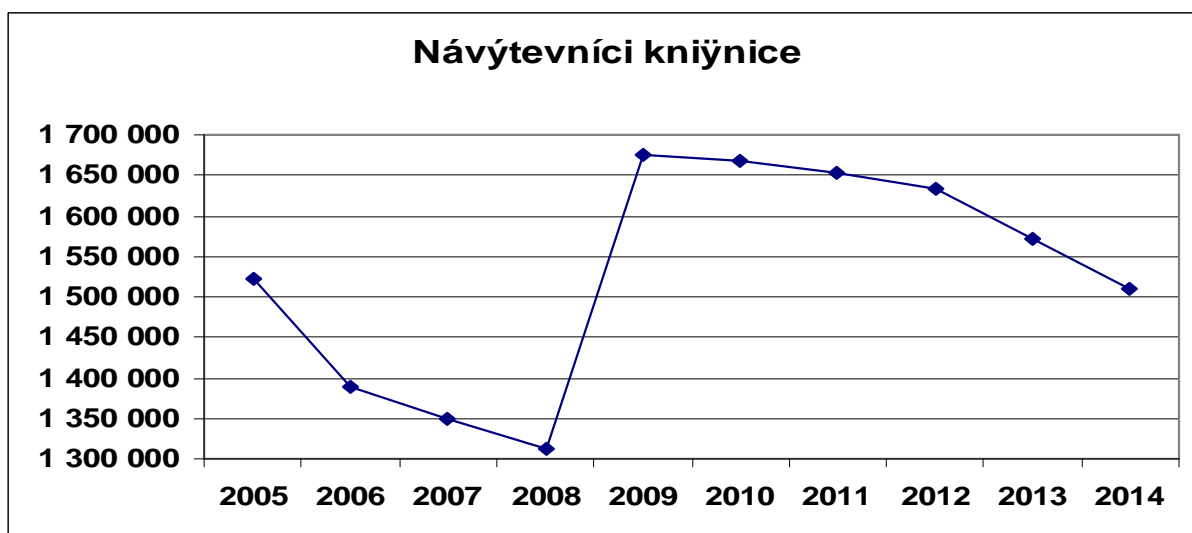
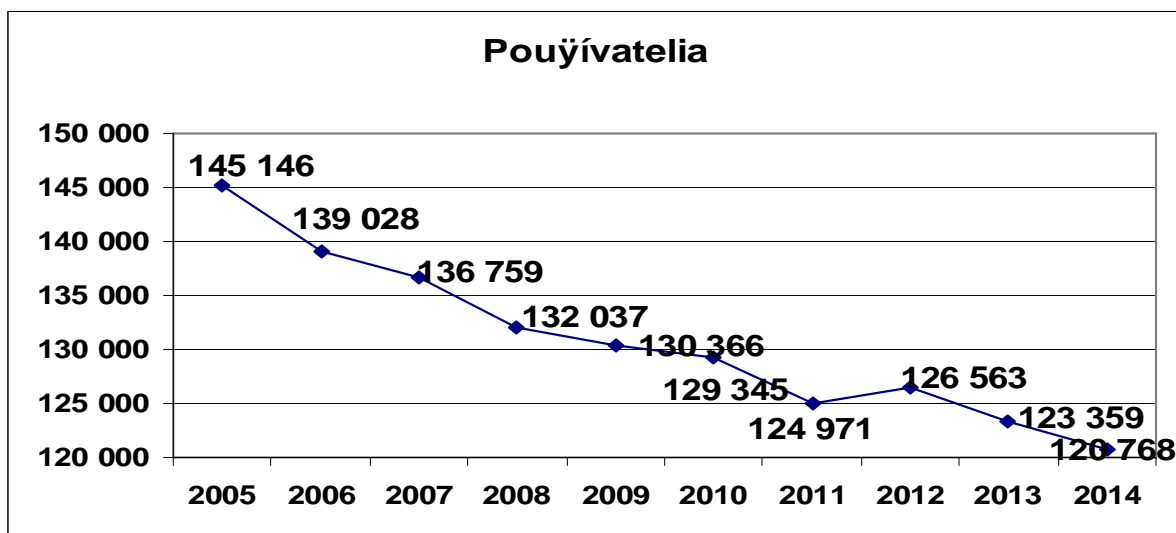

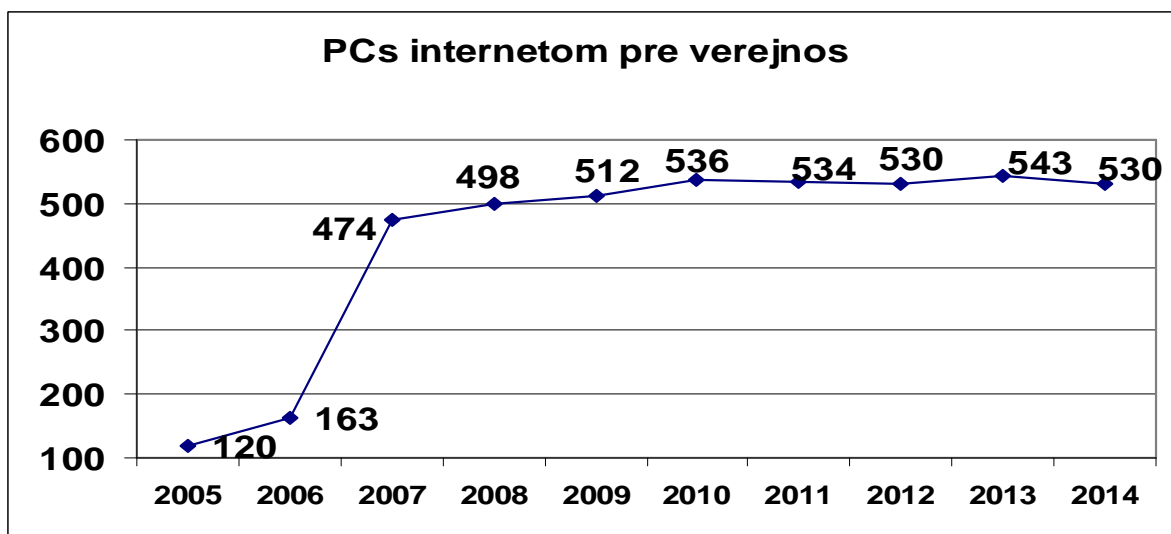
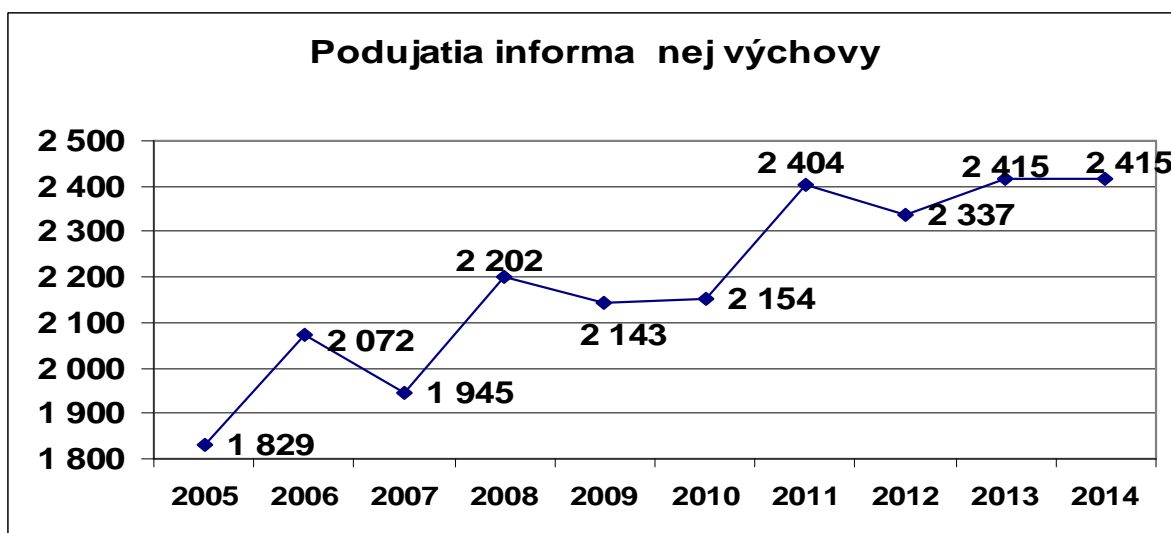
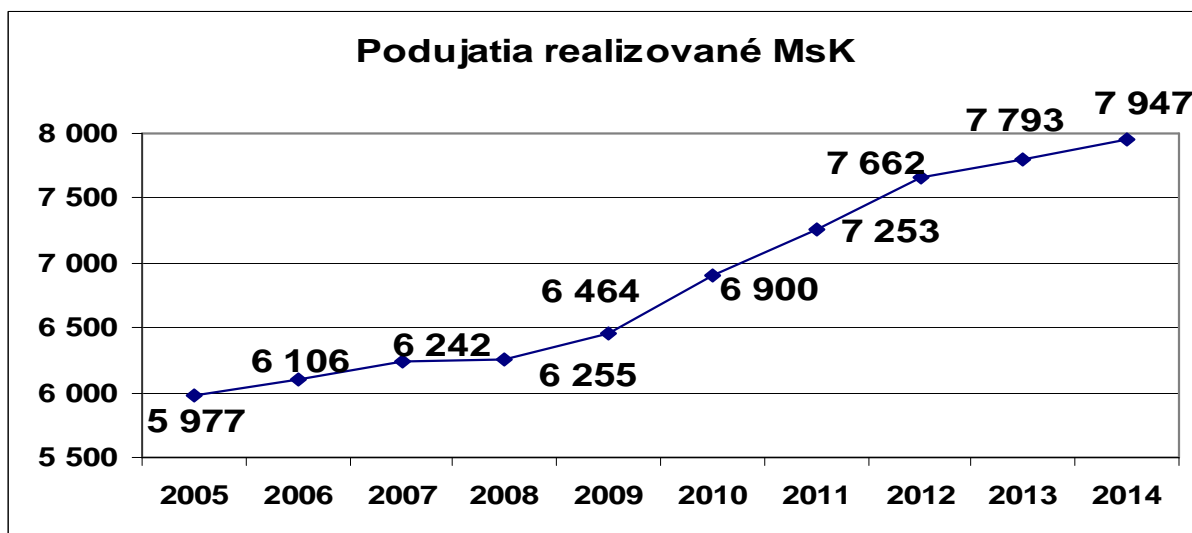
tak ich nespĺnili v-etky mestské knižnice. Za dobrý obrat fondu sa považuje hodnota od 1,8. Pre mestské a obecné knižnice bol ur ený štandard v rozmedzí 0,5-1,5 pod a po tu obyvatelov v sídle knižnice.

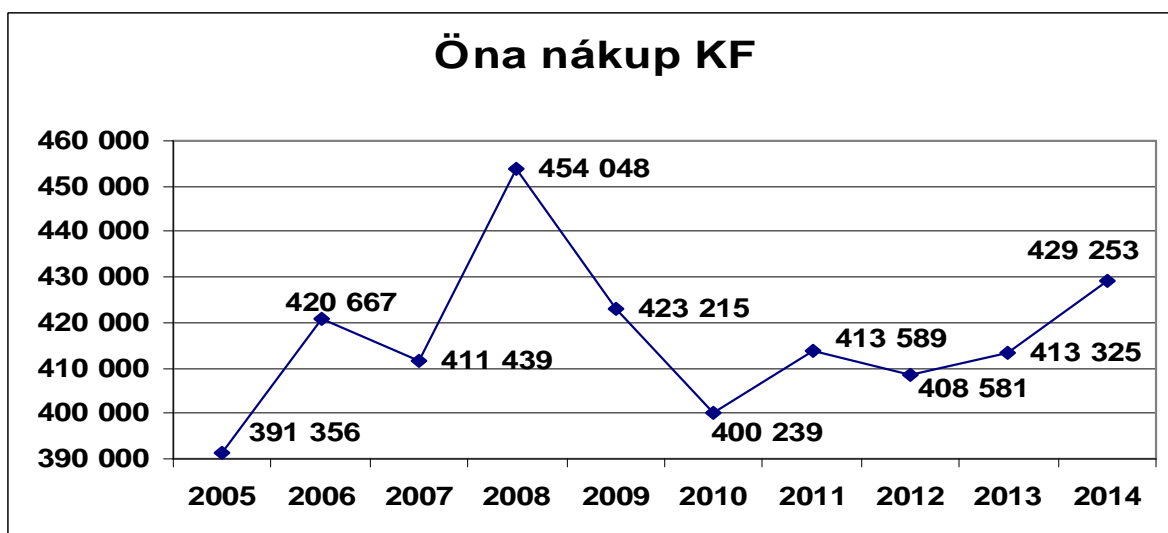
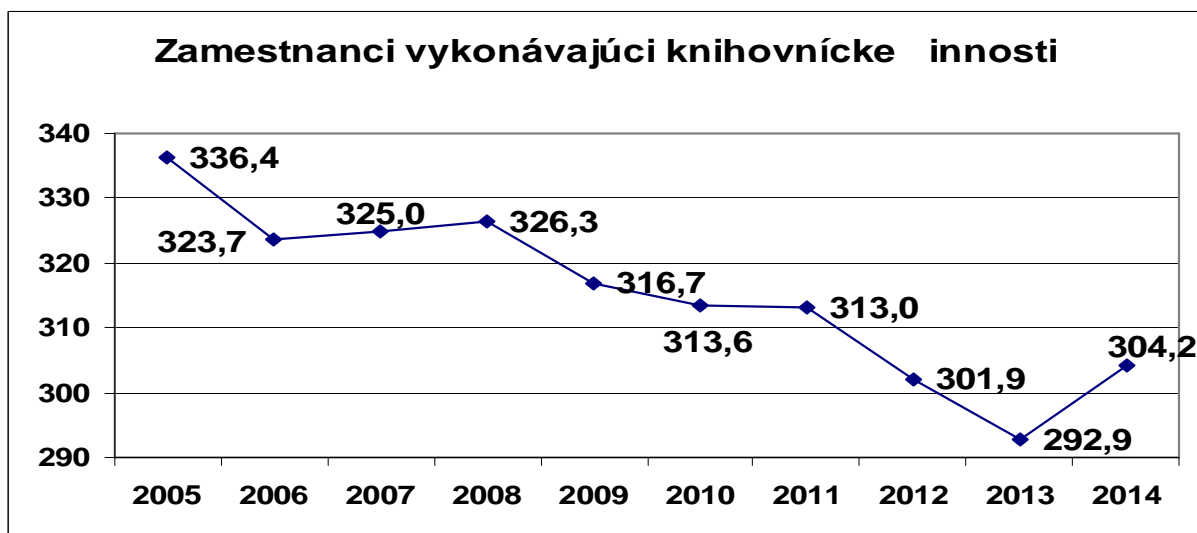
Vyhodnotenie a odporú anie k plneniam štandardov je uvedené priamo pod tabu kami k jednotlivým parametrom štandardov.

1. Tandardy pre hodnotenie podmienok knifníc pre poskytovanie kvalitných knifni no-informa ných sluffieb

Parameter ýtandardu	Po et prírastkov knifni ných jednotiek získaných kúpou na 1 obyv.				
	2010	2011	2012	2013	2014
Po et MsK, ktoré splnili ýtandard	19	18	9	8	10
Po et MsK, ktoré mali 0 prírastok kúpou	6	4	7	7	4

Pri hodnotení plnenia tandardu o dopl ovaní knifni ného fondu aktívnu akvizíciu- kúpou sme zistili, fle v uplynulých rokoch niektoré mestské knifnice nemali fíaden prírastok do knifni ného fondu kúpou, v priemere za 5 rokov asi 10 % z nich splnilo odporú aný tandard v prepo te na po et obyvate ov mesta: od 0,05 do 0,1 knifni ných jednotiek nadobudnutých kúpou na 1 obyvate a.

Odporú anie: zvý-i nákup knifni ných fondov MsK

Parameter štandardu	Počet titulov dochádzajúcich periodík				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	43	41	47	44	45

Parameter štandardu	Počet titulov dochádzajúcich periodík				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	4	4	4	5	4

Pri hodnotení plnenia štandardu o počet titulov dochádzajúcich periodík konštatujeme, že 43 % MsK splnilo základnú úroveň štandardu, 3,8 % MsK splnili vyššiu úroveň štandardu. Nižšia úroveň bola pre MsK v rozmedzí 1 až 100 titulov v závislosti od počtu obyvateľov v meste, vyššia úroveň predstavuje pri rovnakom počte obyvateľov 2-násobný počet titulov periodík. Odporúčanie: zvýši počet dochádzajúcich titulov periodík aj s ohľadom na sociálnu funkciu, ktorú tieto knižnice vo svojich sídlach plnia.

Parameter štandardu	Náklady na nákup knižničného fondu v €				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	17	16	12	11	12

Len cca 12 % MsK splnilo odporúčanie štandard v nákladoch na nákup knižničného fondu. Odporúčanie: zvýši náklady na nákup knižničného fondu.

Parameter štandardu	Počet PC s internetom pre verejnosť				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	58	61	65	66	65

Parameter štandardu	Počet PC s internetom pre verejnosť				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	51	53	53	54	53

Základnú úroveň v počte PC s internetom pre verejnosť plní cca 60 % MsK, vyššiu úroveň plní cca 50 % MsK. Odporúčanie: všetky MsK vybaví PC s internetom pre verejnosť podľa záujmu komunity

Parameter štandardu	Počet študijných miest				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	49	49	57	56	57

Parameter štandardu	Počet študijných miest				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	24	24	24	22	22

Počet študijných miest je v MsK nedostatočný, základnú úroveň plní cca 51 %, vyššiu úroveň cca 22 %. Odporúčanie: hodnoty sú pod a nad 120 študijných miest. Odporúčanie: Dbá na estetiku prostredia a vybavenia knižníc pre posilnenie ich komunitnej úlohy a vytvárania priestoru pre spájanie a stretávanie sa ľudí a zároveň vytvorí vhodné podmienky pre ich štúdium dostatočným množstvom študentských a študijných miest v knižnici.

Parameter štandardu	Počet prevádzkových hodín pre verejnosť				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	68	66	68	67	68

Parameter štandardu	Počet prevádzkových hodín pre verejnosť				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	23	24	30	31	31

64 % MsK plní základnú úroveň štandardu počet prevádzkových hodín pre verejnosť týždenne, cca ¼ MsK plní aj vyššiu úroveň. Odporúčanie: zvýši dostupnosť služieb mestských knižníc pre používateľov a tým po tom prevádzkových hodín týždenne.

2. ^{TM} štandardy pre hodnotenie výkonov knižníc

Parameter štandardu	Výpočty na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	48	47	50	43	40

Len cca 43 % MsK splnilo odporúčany štandard pre počet výpočtoviek v prepočte na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti. Odporúčany počet výpočtoviek je v rozsahu od 10 000 do 15 000 výpočtoviek na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti. Odporúčanie: vzhľadom na personálnu poddimenzovanosť MsK je nutné zrýchliť obnovu a zlepšenie doplnenie ich knižničných fondov.

Parameter štandardu	Výpočty na 1 obyvateľa a mesta				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	38	38	38	38	37

Parameter štandardu	Výpočty na 1 obyvateľa a mesta				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	27	17	19	18	17

Len cca 36 % MsK splnilo základnú úroveň štandardu v počte výpočtoviek na 1 obyvateľa a mesta, cca 19 % splnilo aj vyššiu úroveň štandardu. Štandard mal hodnotu od 1 do 6 výpočtoviek na 12 obyvateľov a mesta.

Odporúčanie: Obnoviť fondy, propagovať služby knižnice, robiť výstavy nových kníh.

Parameter štandardu	% registrovaných používateľov z počtu obyvateľov mesta				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	59	59	61	60	59

Parameter štandardu	% registrovaných používateľov z počtu obyvateľov mesta				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	28	30	26	19	18

Cca 57 % MsK splnilo základnú úroveň štandardu % používateľov z počtu obyvateľov mesta, cca 24 % splnilo vyššiu úroveň odporúčaneho štandardu. Štandard pre MsK bol podľa počtu obyvateľov v ich mestách v rozsahu od 3 % po 15 %. Keďže pri základnej úrovni bola maximálna hodnota štandardu 10 %, jeho plnenie MsK je veľmi nízke.

Odporúčanie: Propagovať knižnicu komunitnými aktivitami a rozvíjať spoluprácu s inými inštitúciami a záujmovými združeniami v meste. Zlepšiť doplnenie knižničného fondu a rozšíriť poskytovanie služieb.

Parameter štandardu	Obrat knižničného fondu				
Úroveň štandardu	Základná úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	51	48	52	53	52

Parameter štandardu	Obrat knižničného fondu				
Úroveň štandardu	Vyššia úroveň				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet MsK, ktoré splnili štandard	23	21	21	21	20

Vzhľadom na veľmi nízku úroveň štandardu pre základnú úroveň obrát knižničného fondu 1, jeho splnenie cca 1/2 MsK je veľmi nepriaznivý výsledok. Vyššiu úroveň štandardu na úrovni 1,5 dosiahlo len 20 % knižníc. Uvedený štandard je nutné prehodnotiť a zvýšiť minimálne na hodnotu 1,8 aj v prípade, keď knižnice nespĺnia. Odporúčanie štandard musí určiť optimálnu úroveň pre zabezpečenie kvalitných podmienok pre poskytovanie služieb knižníc.

Odporúčanie: Vyradiť zastarané knižničné jednotky z fondu, priestor využiť na realizáciu komunitných aktivít a výstav nových kníh, prípadne detských ilustrácií ku knihám. Zabezpečiť systematické doplnenie a obnovu knižničného fondu.

Vzhľadom na zistené skutočnosti o celkovo zlom stave prevážnej väčšiny mestských knižníc v porovnaní s odporúčanými štandardmi, treba zväčšiť zefektívnenie poskytovania knižničných služieb verejnými knižnicami, zvlášť umelé udržiavanie nefungujúcich obecných knižníc a zefektívniť využívanie verejných prostriedkov finančným posilnením budovania mestských knižníc, ktoré by sa mali stať strediskami poskytovania knižnično-informačných služieb pre obyvateľov svojich miest a okolitých obcí.